

О.П. Колонтаєвський, Д.О. Шаповаленко

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Мета статті полягає в визначенні та систематизації пріоритетних напрямів розвитку готельно-ресторанного господарства України. Розглянуто інноваційні, інвестиційні, маркетингові, організаційні та інші напрями розвитку галузі, а також пріоритетність державної підтримки підприємств готельно-ресторанної галузі, що сприятиме залученню більшого контингенту споживачів.

Ключові слова: розвиток готельно-ресторанного господарства, індустрія гостинності, ресторанна справа, готельний бізнес

Постановка проблеми

У всьому світі велику увагу приділяють розвитку туризму і готельного господарства як одного з ефективних засобів розвитку і підвищення ефективності національної економіки, завдяки здатності цього сектора забезпечувати значні валютні надходження, створювати значну кількість нових робочих місць і підвищувати імідж держави.

Створення сучасної індустрії туризму неможливо без підприємств готельного і ресторанного господарства. Сьогодні індустрія гостинності є потужною системою і найважливішою складовою туризму. Для найскорішого розвитку готельного та ресторанного господарства України необхідне визначення пріоритетних на даний час напрямів розвитку, у відповідності з якими своєчасно розроблятимуться та реалізовуватимуться відповідні заходи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі дослідники [1] основними тенденціями розвитку готельної індустрії країни вважають: відставання розвитку готельної індустрії України у порівнянні з загальносвітовою тенденцією неухильного зростання, процвітання і розвитку; невідповідність основного готельного фонду нашої країни міжнародним стандартам; скорочення дефіциту комфортабельних готелів високого класу для багатой клієнтури, відбувається за участю іноземних компаній.

З початком економічних трансформацій прибутковість закладів ресторанного господарства стала основною метою діяльності підприємств, досягти якої, працюючи на обмеженому сегменті споживчого ринку, що обумовлений низьким рівнем життя українців. Вплив зовнішніх факторів призвів до того, що більше половини підприємств

ресторанного господарства України є збитковими. Українським рестораторам доводиться враховувати національні нюанси – низьку купівельну спроможність більшої частини населення, відсутність налагодженої системи постачання, дефіцит висококваліфікованого персоналу [2].

Однією з найгостріших проблем ринку є проблема постачання продуктів та спиртних напоїв. Ресторатори стверджують, що постачальники, які пропонують якісну продукцію невинновідповідно завищують ціни, у той час як ресторатор, зважаючи на конкуренцію, не може збільшити ціну на страви, а тому зменшується прибутковість [3].

Розвиток ресторанної справи відбувається в комплексі із розвитком транспортного вузла – з/д вокзалу, автовокзалу, аеропорту. Разом з тим навколо них розбудовується інфраструктура, що включає в себе готелі, магазини, численні кафе та ресторани, автомати з продажу чаю-кави [4].

Намітилася стійка тенденція переміщення послуг з організації споживання продукції та обслуговування споживачів із залів закладів ресторанного господарства до робочих місць (офіси, установи); місць відпочинку; місць святкування ювілеїв та інших офіційних та неофіційних святкових подій; до домівки [4].

Формулювання мети статті

Метою статті є визначення та систематизація пріоритетних напрямів розвитку готельно-ресторанного господарства України.

Виклад основного матеріалу

До тенденцій розвитку підприємств готельно-ресторанної індустрії, які мають розвиток в останні десятиліття, слід віднести [2]:

1) поглиблення спеціалізації готельної та ресторанної пропозицій;

2) утворення міжнародних готельних та ресторанних ланцюгів;

3) розвиток мережі малих підприємств;

4) впровадження в індустрію гостинності нових комп'ютерних технологій.

Інноваційна діяльність в сфері готельної індустрії розвивається за кількома напрямками: використання нових ресурсів; зміна в організації виробництва і споживання (застосування передових принципів маркетингу і менеджменту); виявлення і використання нових ринків збуту продукції, використання нової техніки і технологій. Саме використання нових технологій, які полягають сьогодні в комп'ютеризації та глобалізації, дає найбільший ефект в діяльності підприємств готельної індустрії [3].

Важливою умовою залучення туристів в регіон є підвищення комфортності готелів і якості обслуговування. Бажано в кожному номері встановлювати відеотелефон і комп'ютер, підключений до глобальної мережі, для відправки будь-якої інформації. Зростає популярність готелів-музеїв, тобто старих приватних готелів, по комфортабельності що відповідають світовим стандартам, але зберігає неповторну чарівність старовини [5].

Об'єкти харчування теж будуть зазнавати певних змін, які, щоправда, не будуть носити масовий характер. Зокрема, меню ресторанів, барів, кафе повинно складатися з все більшою розмаїтістю, враховуючи зростаючу популярність екзотичної кухні. В якості фону до процесу прийому їжі пропонується до використання національна музика і розважальні програми.

Вчені [6] виділяють основні тенденції розвитку міжнародного туризму, які мають найбезпосередніший вплив і на індустрію розміщення та харчування.

В даний час спостерігаються такі пропорції: масові або групові туристи становлять 20-30% від загального числа осіб, які подорожують за кордон; інші 70-80% – індивідуальні туристи, які подорожують, як правило, в довколишні країни. Це співвідношення в останні роки змінюється на користь масового туризму з наступних причин: зменшення числа послідовних днів відпустки і в той же час збільшення частоти відпусток; низька ціна авіаперевезень; збільшення числа чартерів для зручності туристів, які подорожують групами; підвищена зацікавленість туроператорів в масовому туризмі в зв'язку тим, що він приносить великий дохід; пошук нових напрямків, які мають великі переваги з економічної точки зору; збільшення числа робочих місць в масовому туризмі; збільшення числа туристів, які подорожують на автобусах завдяки низькій ціні турпакета.

Однією з головних особливостей розвитку туризму є нерівномірний розподіл міжнародних туристських потоків в різних регіонах і країнах. Туристські потоки сконцентровані в декількох регіонах земної кулі, і їх рух має в основному інтра регіональний характер [5].

Автори [7, 8] виділяють серед основних тенденцій розвитку готельного ринку наступні:

1. Використання нових технологій в діловій стратегії підприємств індустрії гостинності. Зокрема, використання новітніх комп'ютерних систем бронювання і резервування; широке використання Інтернет для просування готельних продуктів і послуг.

2. Глобалізація і концентрація готельного бізнесу, яка проявляється у створенні туристських корпорацій і готельних мереж, також створюються союзи, міжнародні урядові та неурядові організації, готельні асоціації.

3. Повний облік запитів і потреб клієнтів і глибока персоніфікація обслуговування.

4. Процес виникнення нових видів туризму, наприклад, пригнідницького, екстремального, екологічного, деяких тематичних напрямків, дозволяє врахувати інтереси практично будь-яких категорій споживачів і зробити більш витонченим туристський продукт.

5. Поширення сфери інтересів готельного бізнесу на інші продукти і послуги, раніше надані підприємствами інших галузей. Наприклад, організація харчування, розваг, виставкової діяльності, дозвілля і т.д.

6. Зростаюча демократизація індустрії гостинності, завдяки якій в значній мірі стають більш доступні готельні послуги масовому споживачеві.

7. Посилення спеціалізації готельного бізнесу, яке дозволяє більш чітко орієнтуватися на певні сегменти споживачів з урахуванням різних ознак.

8. Використання та розповсюдження інформаційних технологій та нових засобів комунікації, що дозволяє проводити глибоку.

В цілому, можна зробити висновок, що тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в світі полягають в таких процесах, як:

1. Зростаюче використання «експертних систем» (базова форма штучного інтелекту) зробить виконання стандартних операційних процедур можливим в онлайн-режимі 24 години на день, а так само дозволить створювати системи управління доходом, що нагадують приймати цінові рішення.

2. Безпека – готелі та ресторани намагаються відгородити себе якомога більше від можливих випадків тероризму, в зв'язку з цим огляд клієнтів (нехай навіть не найвідоміших) в найближчі роки

буде посилюватися, однак співробітникам закладів необхідно це впроваджувати якомога коректніше, акуратніше.

3. Впровадження нового менеджменту – набору факторів, пов'язаних з контролем над зайнятістю, безпекою, рухом капіталів і технологіями вимагає наявності зовсім інших управлінських кадрів, здатних адаптуватися до швидко змін, що відбуваються практично в усіх системах менеджменту.

4. Сегментування – пристосування готельно-ресторанних підприємств до потреб і матеріальних можливостей різних категорій клієнтів (тобто поява в готельних мережах 2-х, 3-х, 4-х і 5-ти зіркових готелів).

5. Поділ економічних готелів та ресторанів на заклади нижчого, середнього і вищого класів.

6. Зливання корпорацій один з одним або поглинання (консолідація).

7. Освіта бізнес-готелів, будинків-готелів для літніх людей та інвалідів, готелів для довготривалого проживання (готелі квартирного типу), ресторанів для мало мобільних груп населення і ін.

8. Об'єднання з індустрією розваг.

Серед найбільш важливих факторів, за якими відбувається вибір готелів та ресторанів виділяють [9]:

1) доступність готелю або ресторану, тобто наскільки зручно до нього добиратися;

2) можливість замовлення місць у закладі шляхом резервування оплати;

3) умови для проведення конгресів і інших заходів, чи має готельно-ресторанний комплекс досить комфортним і просторим конференц-залом (природне освітлення в конференц-залі, бездротове підключення до Інтернету, факс, проектори для виведення зображення на екран), можливістю для проведення обіду в вестибюлі;

4) зручності проживання і роботи в номері. Номер повинен бути комфортабельним, з хорошою звукоізоляцією і безшумним кондиціонером, не мати сторонніх запахів;

5) наявність парковки поблизу готелю;

6) наявність фітнес-центру, оскільки здоровий спосіб життя – важлива складова успішності ділової людини;

7) наявність в готелі кількох ресторанів, а також казино;

8) чистота в номері і в готелі. Це надзвичайно важлива умова для бізнес-гостя.

До фінансових методів регулювання розвитку готельного господарства відносять перш за все забезпечення сприятливого кредитного та інвестиційного середовища і діюча податкова система (включаючи пільги та преференції) [10].

Доцільно і подальше вдосконалення податкового законодавства в напрямку зменшення ставки ПДВ і податку на прибуток підприємства, дозволить готелям знизити ціни на свої послуги і збільшити обсяг оборотних коштів, що залишаються в їхньому розпорядженні. Такі пропозиції обумовлені аналізом досвіду сусідніх країн. У Литві, наприклад, такий же високий податок на додану вартість, як і в Україні (20%), але для готелів він встановлений на рівні 5% [10]. І в багатьох інших країнах він знижений до мінімуму. Якщо законодавці зменшать ставки зазначених податків, то проживання в готелях буде дешевше і потік туристів в країну збільшиться.

Отже, для стимулювання забудовників держава могла б компенсувати інвесторам частину витрат на будівництво готельно-ресторанних комплексів, хоча б в обсязі сплачуваних відсотків за банківськими кредитами (подібний досвід уже є в аграрній сфері, при молодіжне кредитування житла). У свою чергу, це знизило б ризикованість таких операцій для банків. Однак в умовах дефіциту держбюджету реалізувати подібні ідеї не можна, хоча запропонований механізм необхідно розробити, а реалізувати в умовах фінансово-економічної стабілізації в країні.

Окреслені проблеми зумовлюють необхідність розробити комплекс заходів для поліпшення умов інвестування галузі, який повинен базуватися на спрощенні дозвільних процедур (адміністративний регулятор) і розробки системи податкових преференцій банкам-кредиторам і інвесторам, які реалізують проекти з будівництва і модернізації готельно-ресторанних комплексів [10].

Аналіз практичного застосування кожної зі складових адміністративного регулювання свідчить про неповне використання їх для розвитку готельно-ресторанного господарства. Зокрема, відсутня система стратегічного планування і прогнозування розвитку галузі, що обумовлено, перш за все, відсутністю державного органу, на який Було б покладено відповідну роботу. Раніше згадувалося і про «не сприяння» будівництва і реконструкції готелів з боку місцевих органів влади.

Недосконаліми є й методики збору статистичної інформації щодо різних аспектів розвитку галузі. Як приклад, можна навести облік туристів, бо від їх кількості залежить завантаженість вітчизняних готелів, а на основі аналізу динаміки туристичних потоків потенційний інвестор приймає рішення про доцільність реалізації проектів з будівництва, реконструкції, модернізації готелю.

Додатковою проблемою є відсутність методик обліку «тіньових» домоволодінь, що надають послуги з тимчасового розміщення громадян і в курортних зонах складають конкуренцію офіційно

zareestrovanim hotelyam. Їх доходи від такої діяльності в більшості випадків згідно із законодавством не обкладаються, а їх діяльність суттєво збільшує навантаження на місцеві бюджети в частині утримання інженерної та транспортної інфраструктури, комунального обслуговування.

Розглядаючи питання підготовки фахівців для готельного господарства, необхідно відзначити, що для туризму зараз готують фахівців 110 вищих навчальних закладів. Але готелі на сьогодні відчують велику нестачу таких фахівців середньої ланки, як черговий адміністратор, черговий по поверху. Такі кадри випускають тільки два технікуми – в Києві та Харкові. Відчувається гостра потреба в кваліфікованих покоївок, але їх в країні готує тільки одне профтехучилище. І набирати їх для таких нових готелів високого рівня дуже складно. Ніхто не регулює це питання. А таких фахівців сьогодні потрібно готувати «по-справжньому», щоб вони могли не тільки акуратно і швидко, відповідно до технології, готувати номери до заселення, а й знали іноземні мови, мали уявлення про менталітет гостей з різних країн. Відповідні профтехучилища потрібно створювати.

Четвертою важливою групою регуляторів розвитку готельно-ресторанного господарства є соціально-економічні методи, що включають такі інструменти, як формування сприятливого іміджу України як туристичної держави (в т.ч. на зарубіжних ринках), участь в міжнародних виставках і ярмарках, стажування, організація в Україні заходів з участю іноземних та вітчизняних готельєрів подальшого розвитку готельного бізнесу, створення бренду для вітчизняних готелів, створення загальнодоступних баз даних і довідкових серверів готельних підприємств регіонів, реклама і організаційна підтримка цього порталу в мережі Інтернет і т.п. [10].

Перспективними для України напрямами розвитку у сфері ресторанного бізнесу залишаються тренди: національних кухонь, підприємств, що пропонують крафтові страви, втілення здорового способу харчування, приготування страв у присутності замовника, з фермерських продуктів, приготування низькокалорійних страв, використання низькотемпературних режимів та відкриття закладів харчування у форматі casual, своєрідних закладів фабрик та ринків [11].

Впровадження мультимедійних технологій, зокрема довідників, буклетів, каталогів [12]. Сьогодні готелі розміщують електронні довідники і каталоги в мережі Інтернет. Електронні каталоги готелю дозволяють віртуально подорожувати номерами різних категорій, залами ресторанів, конгрес-центрів, вестибюля, подивитися повну інформацію про готельне підприємство,

ознайомитися зі спектром послуг, що надаються, системою пільг і знижок. Використання мультимедійних технологій дає можливість оперативно надавати потенційному гостю інформацію про готель і тим самим дозволяє швидко і безпомилково вибрати той готельний продукт, якого потребує гість.

Таким чином, для досягнення найбільшого ефекту в розвитку готельно-ресторанної галузі в Україні слід одночасно реалізовувати інноваційні, інвестиційні, маркетингові, організаційні та інші заходи, а також сприяти розвитку галузі зі сторони держави (рис. 1). Комплекс напрямів розвитку має взаємозалежні напрями. Так інноваційна діяльність сприяє появі нового обладнання, нових технологій, орієнтації на національні особливості, появі нових послуг (розвиток сфери розваг, їжа в офіс і т. ін.), впровадженню комп'ютерних та мультимедійних технологій, навчанню та розвитку персоналу.

Останні два напрями сприяють підвищенню якості обслуговування. Удосконалення постачання залежить від впровадженню комп'ютерних та Інтернет технологій.

Реалізація комплексу заходів інноваційної напрями дає можливість приведення діяльності вітчизняних готельно-ресторанних підприємств у відповідність до міжнародних стандартів.

Важливим напрямом є державна підтримка готельної та ресторанної галузі, яка повинна сприяти появі та розвитку малих підприємств, поглибленню спеціалізації підприємств, встановленню податкових пільг, зменшенню орендної платні, створення національних готельних і ресторанних мереж. а також, використовуючи дипломатичні зв'язки, створенню міжнародних готельних і ресторанних ланцюгів. До того ж в наш час існує потреба в підтримці з боку держави підприємств в залученні інвесторів, в т. ч. іноземних, що сприяє новому будівництву готельно-ресторанних комплексів. Будівництво ж перспективних екологічних комплексів неможливо без розвитку транспортної інфраструктури.

Висновки

Таким чином, для розвитку підприємств готельно-ресторанної господарства України в-першу чергу необхідна державна підтримка підприємств в напрямку поглибленню спеціалізації, встановленню податкових пільг, розвитку малих підприємств та створення національних готельних і ресторанних мереж (ланцюгів). Стимулюючим до розвитку фактором першу чергу є інноваційна діяльність підприємств галузі, яка сприяє модернізації обладнання, появі нових послуг, нових технологій, розвитку персоналу, приведенню діяльності підприємств у відповідність до міжнародних

стандартів, створенню брендів для вітчизняних готелів та ресторанів і т. ін.

Рис. 1. Основні напрями розвитку готельного та ресторанного господарства в Україні

Література

1. Особливості розвитку готельного та ресторанного господарства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2016_10_20_21/sekcija_5_ekonomichni_nauki/osoblivosti_rozvitku_gotelnoho_ta_restorannogo_gospodarstva_v_ukrajini/54-1-0-1247
2. Тенденції розвитку сучасного гостиничного господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/morozov2.htm
3. Основные направления инновационного развития гостиничной индустрии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/kocuba.htm
4. Особливості розвитку ресторанного господарства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/yashyna.htm
5. Современные тенденции развития индустрии гостеприимства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dw6.ru/sovremennyye_tendentsii_razvitiya_industrii_gostepriimstva.html
6. Економіка і організація туризму: міжнародний туризм [Текст] / під ред. Ю.В. Забаєва, І.А. Рябової, О.Л. Драчевої. - М.: КноРус, 2010. – 568 с.
7. Современные тенденции развития мировой индустрии гостеприимства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/23031/>
8. Джанджугазова, Е.А. Маркетинг в индустрии гостеприимства: учебное пособие для вузов [Текст] / Е.А. Джанджугазова. – 2-е изд., испр. – М.: Академия, 2005. – 224 с.

9. Этапы развития мировой индустрии гостеприимства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.e-reading.club/chapter.php/96118/8/Osnovy_industrii_gostepriimstva.html
10. Государственное регулирование развития гостиничного хозяйства: проблемы и перспективы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infolibrary.com.ua/libs/stattya/5056-derzhavne-reguljuvannja-rozvitku-gotelnoho-gospodarstva-problemi-ta-perspektivi.html>
11. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://market-infr.od.ua/journals/2018/16_2018_ukr/13.pdf
12. Домінська, О. Я. Сучасний стан та інноваційні процеси розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні [Текст] / О. Я. Домінська, Н. О. Батьковець // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. - 2017. - Вип. 52. - С. 39-41.

References

1. Osoblivosti rozvitku gotelnogo ta restorannogo gospodarstva v Ukraini. Retrieved from: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2016_10_20_21/sekcija_5_ekonomichni_nauki/osoblivosti_rozvitku_gotelnoho_ta_restorannogo_gospodarstva_v_ukrajini/54-1-0-1247
2. Tendentsii razvitiya sovremennogo gostinichnogo khozyaystva. Retrieved from: http://tourlib.net/statti_tourism/morozov2.htm
3. Osnovnye napravleniya innovatsionnogo razvitiya gostinichnoy industrii. Retrieved from:

http://tourlib.net/statti_tourism/kocuba.htm

4. Osoblivosti rozvitku restorannogo gospodarstva v Ukraïni. Retrieved from: http://tourlib.net/statti_ukr/yashyna.htm

5. Sovremennyye tendentsii razvitiya industrii gostepriimstva. Retrieved from:

http://dw6.ru/sovremennyye_tendentsii_razvitiya_industrii_gostepriimstva.html

6. Zabaev, Yu.V., Ryabova, I.A., Drachevoy, O.L. (2010) Yekonomika i organizatsiya turizmu: mizhnarodniy turizm. - M: KnoRus, 568.

7. Sovremennyye tendentsii razvitiya mirovoy industrii gostepriimstva. Retrieved from: <https://buklib.net/books/23031/>

8. Dzhandzhugazova, Ye.A. (2005) Marketing v industrii gostepriimstva: uchebnoe posobie dlya vuzov. – 2-e izd., ispr. – M.: Akademiya, 224.

9. Etapy razvitiya mirovoy industrii gostepriimstva. Retrieved from: https://www.e-reading.club/chapter.php/96118/8/Osnovy_industrii_gostepriimstva.html

10. Gosudarstvennoe regulirovanie razvitiya gostinichnogo khozyaystva: problemy i perspektivy. Retrieved from: <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/5056-derzhavne-reguljuvannja-rozvitku-gotelno-gospodarstva-problemi-ta-perspektivi.html>

11. Suchasniy stan, perspektivi ta tendentsii rozvitku restorannogo gospodarstva v Ukraïni. Retrieved from: http://market-infr.od.ua/journals/2018/16_2018_ukr/13.pdf

12. Dominska, O. Ya., Batkovets, N. O. (2017) Suchasniy stan ta innovatsiyni protsesi rozvitku gotelno-restorannogo biznesu v Ukraïni. *Visnik Lvivskogo torgovelo-ekonomichnogo universitetu. Yekonomichni nauki*, 52, 39-41.

Рецензент: д.е.н., проф., Плотницька С. І., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

Автор: КОЛОНТАЄВСЬКИЙ Олег Петрович
к.е.н., доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – olkolon@i.ua
ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2210-739X>

Автор: ШАПОВАЛЕНКО Денис Олександрович
к.е.н., доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – d.a.shapovalenko@gmail.com
ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4668-8149>

MAIN DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF HOTEL AND RESTAURANT AGRICULTURE IN UKRAINE

O.Kolontaievskiy, D. Shapovalenko

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The purpose of the article is to identify and systematize the priority directions of development of the hotel and restaurant industry in Ukraine.

In order to achieve the greatest effect in the development of the hotel and restaurant industry in Ukraine, it is proposed to simultaneously implement innovative, investment, marketing, organizational and other measures, as well as promote the development of the industry from the state side. It is noted that innovative activity promotes the emergence of new equipment, new technologies, orientation towards national features, the emergence of new services (development of entertainment), the introduction of computer and multimedia technologies, training and staff development, and improving the quality of service. Improvement of delivery depends on the introduction of computer and Internet technologies.

Realization of the complex of measures of the innovative direction gives an opportunity to bring the activity of domestic hotel and restaurant enterprises in line with international standards.

It is proved that the important direction is the state support of the hotel and restaurant industry: assistance in the emergence and development of small enterprises, deepening of specialization of enterprises, establishment of tax privileges, reduction of rent, creation of national and international hotel and restaurant networks. The support of the state of enterprises in attracting investors contributes to the new construction of hotel and restaurant complexes. Construction of promising ecological complexes is impossible without the development of transport infrastructure.

Keywords: *the development of the hotel and restaurant industry, the hospitality industry, the restaurant business, the hotel business*